।। ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ ।।

ମାନବ ଜନ୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ, ସାଇବାବାଙ୍କ ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି, ବାୟଜାବାଈଙ୍କ ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା, ଶୟନକକ୍ଷ, ଖୁସାଲଚନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରେମ

ଗତ ଅଧ୍ୟାୟରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନା ଅନୁସାରେ ହେମାଡପନ୍ତ ଏବେ ମାନବ ଜନ୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି । ଏହାପରେ ବାବା କିପରି ଭିକ୍ଷାଟନ କରୁଥିଲେ, ବାୟଜାବାଈଙ୍କ ସେବା, ତାତ୍ୟାକୋତେ ଓ ମହଲସାପତିଙ୍କ ସହିତ ମସଜିଦ୍‌ରେ ଏକତ୍ର ଶୟନ ତଥା ଖୁସାଲଚନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ ଆଦି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ।

।। ମାନବ ଜନ୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ ।।

ଏହି ବିଚିତ୍ର ସଂସାରରେ ଭଗବାନ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପ୍ରାଣୀ(ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ୮୪ ଲକ୍ଷ ଯୋନି) ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି (ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଦେବ, ଦାନବ, ଗନ୍ଧର୍ବ, ଜୀବଜନ୍ତୁ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟ ଆଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ) ଯେଉଁମାନେ କି ସ୍ୱର୍ଗ, ନର୍କ, ପୃଥିବୀ, ସମୁଦ୍ର ତଥା ଆକାଶରେ ବସବାସ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧର୍ମ ପାଳନ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ **ଯାହାର ପୁଣ୍ୟ ଅଧିକ ସିଏ ସ୍ୱର୍ଗରେ ବାସ କରେ ଏବଂ ତା'ର ସତ୍‌କର୍ମର ଫଳ ଭୋଗ କରେ । ପୁଣ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ସେ ପୁଣି ନିମ୍ନସ୍ତରକୁ ଚାଲିଆସେ । ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀମାନେ ପାପ କିମ୍ବା ଦୁଷ୍କର୍ମ କରିଥାନ୍ତି ସେମାନେ ନର୍କଗାମୀ ହୋଇ ନିଜ କୁକର୍ମର ଫଳ ଭୋଗ କରନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ପାପ ଓ ପୁଣ୍ୟ ସମାନ ହୋଇଯାଏ, ମାନବ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଲାଭ ହୁଏ । ଯେବେ ପାପ ଓ ପୁଣ୍ୟ ଉଭୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରେ । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ ନିଜର କର୍ମ ତଥା ପ୍ରାରବ୍ଧ ଅନୁସାରେ ହିଁ ଆତ୍ମା ଜନ୍ମ ନିଏ ଏବଂ କାୟା ପ୍ରବେଶ କରେ ।**

।। ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ଅମୂଲ୍ୟ ।।

ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କଠାରେ ଚାରୋଟି ଗୁଣ ସମାନ ରହିଛି : ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ଭୟ ଏବଂ ମୈଥୁନ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାନବର କେବଳ ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି ରହିଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଈଶ୍ୱର ଦର୍ଶନ ସମ୍ଭବ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୋନିରେ ଏହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏହି କାରଣରୁ ଦେବତାମାନେ ମଧ୍ୟ ମାନବ ଜନ୍ମକୁ ଈର୍ଷା କରନ୍ତି ଓ ପୃଥିବୀରେ ମାନବ ଜନ୍ମ ଧାରଣ କରିବାକୁ ସର୍ବଦା ଲାଳାୟିତ ହୋଇଥାନ୍ତି, ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ମୁକ୍ତି ଲାଭ ହେବ ।

କାହା କାହା ମତରେ ମାନବ ଶରୀର ଅତି ଦୋଷଯୁକ୍ତ । କୃମି, ପୂଜ ଏବଂ କଫରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର, ରୋଗଗସ୍ତ ତଥା ନଶ୍ୱର । ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ଏସବୁ ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ଦୋଷଗୁଣରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମାନବ ଶରୀର ଅମୂଲ୍ୟ, କାରଣ ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତି କେବଳ ଏହି ଯୋନିରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ । ମାନବ ଶରୀର ପ୍ରାପ୍ତି ହେବା ପରେ ଯାଇ ଏହି ଶରୀର ନଶ୍ୱର ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସତ୍ୟକୁ ହୃଦବୋଧ କରିବା ପରେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାସକ୍ତି ବିଷୟରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସତ୍-ଅସତ୍‌ର ବିବେକପୂର୍ବକ ବିଚାରକରି ଜଣେ ଈଶ୍ୱର ସାକ୍ଷାତକାର ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରିବ; କିନ୍ତୁ ଶରୀରକୁ ତୁଚ୍ଛ ଏବଂ ଅପବିତ୍ର ମନେକରି ଆମେ ଯଦି ତା'ର ଉପେକ୍ଷା କରିବା ତାହେଲେ ଈଶ୍ୱର ଦର୍ଶନରୁ ବଞ୍ଚିତ ରହିଯିବା । ଯଦି ଏହାକୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ମନେକରି ତା' ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ରଖିବା ତାହେଲେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସୁଖ ପ୍ରତି ମୋହାବିଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା, ଫଳରେ ଆମର ପତନ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଏଥିପାଇଁ ଉଚିତ ହେଉଛି ନା ଶରୀରକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା ନା ତା'ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ରଖିବା । କେବଳ ସେତିକି ଯତ୍ନ ନେବା ଉଚିତ, ଯେତିକି ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସି ଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ତା'ର ଯାତ୍ରା ପଥରେ ଘୋଡ଼ାର ଯତ୍ନ ନେଇଥାଏ । ସୁତରାଂ ଶରୀରକୁ ସର୍ବଦା ଈଶ୍ୱର ଦର୍ଶନ କିମ୍ବା ଆତ୍ମସାକ୍ଷାତକାର ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ, ଯାହାକି ଜୀବନର ମୁଖ୍ୟ ଧ୍ୟେୟ । କୁହାଯାଏ ଯେ ଅନେକ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ପରେ ମଧ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲା ନାହିଁ, କାରଣ କୌଣସି ପ୍ରାଣୀ ତାଙ୍କର ଅଲୌକିକ ରଚନା ଏବଂ ସୃଷ୍ଟିକୁ ବୁଝିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଏହି କାରଣରୁ ସେ ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରାଣୀ ଅର୍ଥାତ୍ ମାନବଜାତିର ଉତ୍ପତ୍ତି କଲେ ଏବଂ ତାକୁ ଜ୍ଞାନର ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଯେତେବେଳେ ଈଶ୍ୱର ଦେଖିଲେ ଯେ ମାନବ ତାଙ୍କର ଲୀଳା, ଅଦ୍‌ଭୁତ ରଚନା ତଥା ଜ୍ଞାନକୁ ବୁଝିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିଛି, ତାଙ୍କ ମନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଓ ସନ୍ତୋଷ ଜାତ ହେଲା । (ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ : ଏକାଦଶ ସ୍କନ୍ଧ :୯ :୨୮) ଏଥିସକାଶେ ମାନବ ଜନ୍ମ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୌଭାଗ୍ୟପ୍ରଦ । ଉଚ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁଳରେ ଜନ୍ମ ହେବା ତ ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟର ଲକ୍ଷଣ, ତେବେ ସାଇ ଚରଣାମ୍ବୁଜରେ ପ୍ରୀତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଶରଣାଗତ ହେବା ଏ ସବୁଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

।। ଧ୍ୟେୟ ପ୍ରାପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ତତ୍ପରତା ।।

ଏହି ସଂସାରରେ ମାନବ ଜନ୍ମ ଅତି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ କୌଣସି କୌଣସି ନା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବାକୁ ହେବ । ଏପରି ଧ୍ୟାନକରି ଆମକୁ ଆମର ଧ୍ୟେୟ ପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ତତ୍ପର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେଉଁପରି ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜକୁମାରଙ୍କ ସନ୍ଧାନରେ ରାଜା ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ଭବ ଉପାୟ ପ୍ରୟୋଗ

କରିଦିଅନ୍ତି, ସେହିପରି କିଞ୍ଚିତ ବିଳମ୍ବ ନକରି ଆମକୁ ଆମର ଅଭୀଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ତତ୍ପର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଳସ୍ୟ ଓ ନିଦ୍ରା ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଏକାଗ୍ରତା ଏବଂ ଉତ୍ସୁକତାର ସହ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଯଦି ଆମେ ଏହା କରିବା ନାହିଁ ତାହେଲେ ପଶୁ ସ୍ତରକୁ ଖସିଆସିବା ।

।। ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଶୀତଳ ଛାୟା ।।

ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ସରଳ, ସହଜ ଓ ଫଳପ୍ରଦ ମାର୍ଗ ହେଉଛି କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ଥ ବା ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ନେବା, ଯିଏ ଈଶ୍ୱର ସାକ୍ଷାତକାର ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଧାର୍ମିକ ପ୍ରବଚନ ଶ୍ରବଣ ଓ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଅଧ୍ୟୟନ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଫଳ ମିଳେ ନାହିଁ, ତାହା ଏହି ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ସତ୍‌ସଂଗ ଦ୍ୱାରା ସହଜରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଯେଉଁ ଆଭା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସମସ୍ତ ନକ୍ଷତ୍ର ଏକତ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ପୂରଣ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେହିଭଳି ଯେଉଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜ୍ଞାନ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ କୃପାରୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ, ତାହା ଗ୍ରନ୍ଥ ଏବଂ ଉପଦେଶ ଦ୍ୱାରା କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗତିବିଧି, ମୃଦୁ ବଚନ, ଗୂଢ଼ ଉପଦେଶ, କ୍ଷମାଶୀଳତା, ସ୍ଥିରତା, ବୈରାଗ୍ୟ, ଦାନ, ପରୋପକାରିତା, ଶରୀର ଓ ମନ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଅହଙ୍କାରଶୂନ୍ୟତା ଆଦି ଗୁଣ ସେ ଯେପରି ଆଚରଣରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି, ସତ୍‌ସଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରା ଭକ୍ତମାନେ ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି ଲାଭ କରନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ମସ୍ତିଷ୍କର ଜାଗରଣ ତଥା ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ଏହପରି ଜଣେ ମହାନ୍ ସନ୍ଥ ଓ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଥିଲେ । ଯଦିଓ ବାହ୍ୟସ୍ୱରୂପରେ ସେ ଜଣେ ଫକିର ରୂପେ ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ ବାସ୍ତବରେ ସେ ସର୍ବଦା ଆତ୍ମଲୀନ ରହୁଥିଲେ । **ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରେମ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ ।** ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସୁଖର କୌଣସି ଆକର୍ଷଣ ନଥିଲା କି ବିପଦ ଆପଦରେ ସେ ବିଚଳିତ ହେଉନଥିଲେ । ଧନୀ ଓ ଗରିବ ଉଭୟେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଥିଲେ । ଯାହାଙ୍କର କୃପା ମାତ୍ରକେ ଭିକ୍ଷୁକ ରାଜା ହୋଇଯାଉଥିଲା, ସିଏ ଶିରିଡ଼ିର ଦ୍ୱାରଦ୍ୱାର ବୁଲି ଭିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଆସନ୍ତୁ, ଏହି ବିଷୟରେ ଶୁଣିବା ।

।। ବାବାଙ୍କ ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି ।।

ଶିରିଡ଼ିବାସୀଙ୍କ ଭାଗ୍ୟକୁ କିଏ କଳ୍ପନା କରିପାରିବ, ଯାହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରକୁ ସ୍ୱୟଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଭିକ୍ଷୁକ ରୂପରେ ଆସି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ଡାକ ଦେଉଥିଲେ 'ଓ ମାଇ ! ଖଣ୍ଡେ ରୁଟି ମିଳିବ । ଆଉ ତାହା ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ନିଜର ହାତ ବଢ଼ାଇଦେଉଥିଲେ । ଗୋଟିଏ

ହାତରେ ସେ ଟିଣଡବା ଧରୁଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ହାତରେ ଝୁଲାମୁଣା । କିଛି ଘରକୁ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ଯାଉଥିଲେ ଆଉ କାହା କାହା ଦୁଆର ବାହାରୁ ପଳାଇଆସୁଥିଲେ । ଶାଗ, ଦୁଧ ଓ ଦହି ଆଦି ତରଳ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଟିଣପାତ୍ରରେ ରଖୁଥିଲେ ଏବଂ ଭାତ, ରୁଟି ଆଦି ଶୁଖିଲା ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଝୁଲାରେ ରଖୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଜିହ୍ୱାର କୌଣସି ସ୍ୱାଦ-ରୁଚି ନଥିଲା, ତାକୁ ସେ ବଶୀଭୂତ କରିସାରିଥିଲେ । ଏଣୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ସ୍ୱାଦର ବିଚାର ସେ କରନ୍ତେ କାହିଁକି ? ଯାହା ଭିକ୍ଷାସ୍ୱରୂପ ମିଳୁଥିଲା, ସେ ସବୁକୁ ଏକାଠିକରି ଗୋଳାଇ ସନ୍ତୋଷପୂର୍ବକ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । କେଉଁ ଜିନିଷ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ କି ନୁହେଁ, ତାହାପ୍ରତି ସେ ଧ୍ୟାନ ଦେଉନଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଜିହ୍ୱାରେ ସ୍ୱାଦ ଗୁଣ ବୋଲି ନଥିଲା । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଭିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଅନିୟମିତ ଧାରାରେ ଏହା ଚାଲୁଥିଲା । କେଉଁ ଦିନ ସେ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଘର ବୁଲି ପଳାଇଆସୁଥିଲେ ତ କେଉଁ ଦିନ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ୧୨ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଖାଦ୍ୟକୁ ଗୋଟିଏ କୁଣ୍ଡରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଉଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ କୁକୁର, ବିରାଡ଼ି ଓ କାଉ ମଧ୍ୟ ଆରାମରେ ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ । ସେ ସେମାନଙ୍କୁ କେବେ ଘଉଡ଼ାଉନଥିଲେ । ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ, ଯିଏ ମସଜିଦ୍ ଓଳାଉଥିଲା, ସେ ପ୍ରତିଦିନ ଦଶ ବାର ଖଣ୍ଡ ରୁଟି ତା ଘରକୁ ନେଇ ଯାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତାକୁ କେହି ମନା କରୁନଥିଲେ । ଯିଏ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ବିରାଡ଼ି କି କୁକୁରକୁ ମଧ୍ୟ କେବେ ବାରଣ କରିନାହାନ୍ତି, ଜଣେ ନିଃସହାୟ ଗରିବ ମହିଳାକୁ ସେ ବାରଣ କରନ୍ତେ କାହିଁକି ? ଏହିପରି ମହାନ୍ ପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ । ଶିରିଡ଼ିବାସୀ ତ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ଜଣେ ପାଗଳ ମନେ କରୁଥିଲେ, ଆଉ ସେହି ଶିରିଡ଼ିର ବାବା ନାମରେ ସେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇଗଲେ । ଯିଏ ଭିକ୍ଷାରୁ ମିଳୁଥିବା କିଛି ଖାଦ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲେ ତାଙ୍କୁ କିଏ ବା ଆଦର କରନ୍ତା ? ମାତ୍ର ସିଏ ତ ଉଦାର ହୃଦୟର ଅଧିକାରୀ, ତ୍ୟାଗୀ ଓ ଧର୍ମାତ୍ମା ଥିଲେ । ଯଦିଓ ସେ ବାହାରୁ ଚଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଅଶାନ୍ତ ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ସର୍ବଦା ଦୃଢ଼ ଏବଂ ଗମ୍ଭୀର ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମାର୍ଗ ଗହନ ତଥା ଗୂଢ଼ ଥିଲା । ତଥାପି ଗ୍ରାମରେ ଏପରି କିଛି ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ଏବଂ ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିପାରି ଜଣେ ମହାନ୍ ପୁରୁଷ ରୂପେ ମାନୁଥିଲେ । ଏପରି ଏକ ଘଟଣା ନିମ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

।। ବାୟଜାବାଈଙ୍କ ସେବା ।।

ତାତ୍ୟା କୋତେଙ୍କ ମାଆ ବାୟଜା ବାଈ, ପ୍ରତିଦିନ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଝୁଡ଼ିରେ ରୁଟି ଏବଂ ଭଜା ନେଇ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ କୋଶ କୋଶ ଯାତ୍ରା କରି ସେ ବାବାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ପାଇବା ପରେ ତାଙ୍କର ପଦଯୁଗଳକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରୁଥିଲେ । ବାବା ତ ଶାନ୍ତ ଏବଂ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ରହୁଥିଲେ ।

ଏକ ପତ୍ର ବିଛାଇ ତା' ଉପରେ ସମସ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ, ଯଥା ରୁଟି, ଶାଗ ଆଦି ପରଶିଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ବାବାଙ୍କୁ ଭୋଜନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସେବା ତଥା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଲକ୍ଷଣ ଥିଲା– ପ୍ରତିଦିନ ଦ୍ୱିପ୍ରହରରେ ଭୋଜନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେବା ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲି ବୁଲି ବାବାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା । ତାଙ୍କର ଏହି ସେବା ଓ ଉପାସନାର ଧାରା ତାଙ୍କ ଶେଷଜୀବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଥିଲା । ତାଙ୍କର ସେବାକୁ ଦେଖି ବାବା ତାଙ୍କର ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ବେଶ୍ କୃପା କରିଥିଲେ । ମାଁ ଏବଂ ପୁତ୍ର ଉଭୟଙ୍କର ବାବାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଗାଢ଼ ନିଷ୍ଠା ଥିଲା । ସେମାନେ ବାବାଙ୍କୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସଦୃଶ ଭକ୍ତି କରୁଥିଲେ । ବାବା ତାଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ ଯେ ଫକିର ହିଁ ସଚ୍ଚା ଅମୀର । ତା'ର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ଯାହାକୁ ଅମୀର ନାମରେ ଡକାଯାଏ ସିଏ ଶୀଘ୍ର ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଏ । କିଛିବର୍ଷ ପରେ ବାବା ଜଙ୍ଗଲରେ ଭ୍ରମଣ କରିବା ବନ୍ଦ କଲେ ଓ ଗାଁରେ ରହିଲେ ଏବଂ ମସଜିଦ୍‌ରେ ଭୋଜନ କଲେ । ଫଳରେ ବାୟଜାବାଈଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଖୋଜି ପଥଶ୍ରାନ୍ତ ହେବାରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିଲା ।

।। ତିନିଜଣଙ୍କର ଶୟନ କକ୍ଷ ।।

ସେହି ସନ୍ଥ ପୁରୁଷ ଧନ୍ୟ ଯାହାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଭଗବାନ ବାସୁଦେବ ସର୍ବଦା ବାସକରନ୍ତି । ସେହି ଭକ୍ତ ମଧ୍ୟ ଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ଯିଏ ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଦୁଇଜଣ ଭାଗ୍ୟବାନ ଭକ୍ତ ଥିଲେ ତାତ୍ୟା କୋତେ ପାଟିଲ ଏବଂ ଭକ୍ତ ମହଲସାପତି । ଉଭୟେ ବାବାଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟରୁ ବହୁ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଉଭୟଙ୍କ ପ୍ରତି ବାବାଙ୍କର ସମାନ ପ୍ରେମ ଥିଲା ।

ଏହି ତିନିଜଣ ଅର୍ଥାତ୍‌–ବାବା, ତାତ୍ୟା ଓ ମହଲସାପତି ଯଥାକ୍ରମେ ମସଜିଦ୍‌ରେ ପୂର୍ବ, ପଶ୍ଚିମ ଓ ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ମୁଣ୍ଡ କରି ଏପରି ଶୋଉଥିଲେ ଯେ ପରସ୍ପରଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ମିଶୁଥିଲା । ବିଛଣାରେ ଗଡ଼ି ଅଧରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ପ୍ରେମ ସହକାରେ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କରୁଥିଲେ ଓ ନାନା ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲେ । ଯଦି କାହାକୁ ନିଦ ଆସିଯାଉଥିଲା, ଆଉ ଜଣେ ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇଦେଉଥିଲେ । ଯଦି ତାତ୍ୟା ଆଗ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଥିଲେ ବାବା ତାଙ୍କୁ ହଲାଇ ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡକୁ ଜୋରରେ ଚିପି ଦେଉଥିଲେ । ମହଲସାପତିଙ୍କୁ ନିଦ ଆସିଗଲେ ବାବା ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଭିଡ଼ିଆଣି ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲିଦେଇ ପିଠି ଆପୁଡ଼ାଉଥିଲେ । ସେହିଦିନଗୁଡ଼ିକ ଏପରି ସୁଖକର ଥିଲା ଯେ ତାତ୍ୟା ନିଜର ପିତାମାତାଙ୍କୁ ଘରେ ଛାଡ଼ି ବାବାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରେମବଶ ହୋଇ ଚଉଦବର୍ଷ କାଳ ମସଜିଦ୍‌ରେ ବାସ କଲେ । ବାସ୍ତବିକ ଏହା କ'ଣ କେବେ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇପାରିବ ? ଏହି ପ୍ରେମକୁ କ'ଣ କୁହାଯିବ ? ବାବାଙ୍କର କୃପା କିପରି ଆକଳନ କରାଯିବ ?

ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାତ୍ୟାଙ୍କ ଉପରେ ଜମିବାଡ଼ି ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଲା, ତେଣୁ ସେ ଘରକୁ ଫେରିଆସିଲେ ।

।।ରାହାତାନିବାସୀ ଖୁସାଲଚାନ୍ଦ ।।

ଶିରିଡ଼ିର ଗଣପତ ତାତ୍ୟା କୋତେଙ୍କୁ ବାବା ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ରାହାତାର ମାରଓ୍ୱାଡ଼ି ଶେଠ ଚନ୍ଦ୍ରଭାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁଥିଲେ । ଶେଠଜୀଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ତାଙ୍କର ଭଣଜା ଖୁସାଲଚାନ୍ଦ ବାବାଙ୍କଠାରୁ ଅନୁରୂପ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଲାଭ କଲେ । ବାବା ତାଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଦିନରାତି ଯତ୍ନ ନେଉଥିଲେ । କେବେ ଶଗଡ଼ଗାଡ଼ିରେ ତ କେବେ ଟାଙ୍ଗାରେ ବସି ବାବା ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ସହିତ ରାହାତା ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ଗ୍ରାମର ଫାଟକରେ ବାବା ପହଞ୍ଚିବା କ୍ଷଣି ଅପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ କରି ବଡ଼ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ଗାଁକୁ ନେଉଥିଲେ । ଖୁସାଲଚାନ୍ଦ ବାବାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ କୋମଳ ଆସନରେ ବସାଇ ସୁସ୍ୱାଦୁ ଭୋଜନ କରାଉଥିଲେ । ବାବା ଆନନ୍ଦରେ ତଥା ପ୍ରସନ୍ନତା ପୂର୍ବକ କିଛି ସମୟ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କରୁଥିଲେ ଓ ତାପରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ଶିରିଡ଼ି ଫେରିଆସୁଥିଲେ ।

ଶିରିଡ଼ିର ଦକ୍ଷିଣରେ ରାହାତା ତଥା ଉତ୍ତରରେ ନିମଗାଓଁ । ଏହି ଦୁଇ ଗ୍ରାମ ମଝିରେ ଅବସ୍ଥିତ ପବିତ୍ର ଧାମ ଶିରିଡ଼ି । ବାବା ତାଙ୍କ ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ତିନି ଗ୍ରାମର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରିନାହାନ୍ତି । ସେ ରେଳଗାଡ଼ି ଦେଖିନଥିଲେ କି ସେଥିରେ ବସିନଥିଲେ । ମାତ୍ର ସମସ୍ତ ଗାଡ଼ିର ସମୟ ସାରଣୀ ତାଙ୍କୁ ମାଲୁମ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଭକ୍ତଗଣ ବାବାଙ୍କୁ ଶିରିଡ଼ି ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନର ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଆଦେଶାନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ସେମାନେ କୁଶଳପୂର୍ବକ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଯାଉଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ଏହାର ବିପରୀତ ଆଚରଣ କରି ତାଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ଅବଜ୍ଞା କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବା ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଏହି ବିଷୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଘଟଣା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଆଗାମୀ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯିବ ।

ବିଶେଷ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ : ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ଶେଷରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଟିପ୍‌ପଣୀ ଖୁସାଲଚାନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରତି ବାବାଙ୍କ ପ୍ରେମଭାବର ପ୍ରତୀକ । କିପରି ସେ କାକାସାହେବ ଦୀକ୍ଷିତଙ୍କୁ ରାହାତା ପଠାଇ ଖୁସଲଚାନ୍ଦଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିବା ପାଇଁ କହିଲେ ଏବଂ ସେହି ଦିନ ଦ୍ୱିପ୍ରହରରେ ଖୁସାଲଚାନ୍ଦଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଶିରିଡ଼ି ଆସିବା ପାଇଁ କହିଲେ, ତାହା ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇନାହିଁ । ତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଏ କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସାଇନାଥାର୍ପଣମସ୍ତୁ । ଶୁଭଂ ଭବତୁ ।।